

Editörler

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

İSA PEYGAMBER VE ANADOLU İKONOĞRAFİSİ

Yazarlar

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

Dr. Yalçın ASLANTÜRK

Dr. Sevcan YILDIZ

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

Öğr. Gör. Mustafa YILDIRIM

Arş. Gör. Tolga GÜL

Uzm. Zehra BULUT

**DETAY
YAYINCILIK**

Ankara, 2014

DETAY YAYINLARI : 000
1. Baskı : Haziran 2014

ISBN : 978-605-5216-00-0
Yayıncı Sertifika No : 13188
Matbaa Sertifika No : 26649

© DETAY ANATOLIA AKADEMİK YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Her hakkı saklıdır. Yazarından ve yayınevinden yazılı izin alınmaksızın bu kitabın fotokopi veya diğer yollarla kısmen veya tamamen çoğaltılması, basılması ve yayınlanması yasaktır. Aksine davranış, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince, 5 yıla kadar hapis ve adli para cezaları ile fotokopi ve basım aletlerine el konulmasını gerektirir.

Dizgi : Detay Yayıncılık
Kapak : Detay Yayıncılık
Baskı ve Cilt : Bizim Büro Matbaacılık ve Basımevi
GMK Bulvarı No: 32/C Demirtepe-Ankara

GENEL DAĞITIM ve İSTEME ADRESİ

DETAY ANATOLIA AKADEMİK YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Adakale Sokak No: 14/1 Kızılay/ANKARA

Tel : (0.312) 434 09 49 · Faks: (0.312) 434 31 42

Web: www.detayyayin.com.tr · e-posta: detayyay@gmail.com

ÖNSÖZLER

Günümüzde Hıristiyanlık, mensuplarının sayısı itibari ile dünyanın en fazla kabul gören dinidir. Yaklaşık bir buçuk milyar nüfusuyla dünya coğrafyasının hemen her köşesinde mensubu bulunmaktadır. Teolojik¹ yapısı ve Batı toplumları üzerindeki etkisiyle iki bin yıllık bir geçmişe sahiptir. Doğuşundan itibaren üç yüzyıl boyunca yaşadığı sıkıntı ve zulümler ve bunu takip eden altı yüzyıl süresince, Batı'da yayılmayı gerçekleştirmiştir. Bundan sonraki yüzyıllarda yaşamış olduğu büyük bölünmelerle iki bin yılın tamamını çalkantılılarla dolu olarak geçirmiştir ¹.

Hıristiyan, kelime anlamı olarak Mesih'e bağlı demektir. Bu kelime, Eski Yunanca Hristos'tan gelmektedir. İbrancesi Maşiah'tır. Yağlanmış, kutsanmış anlamı taşır. Krallar göreve başlamadan önce kutsal yağla yağlandıklarından Yahudiler², gelecek kurtarıcılarını böyle adlandırmışlardı. İsa peygamber kendisinin bir Yahudi ve Mesih olduğunu açıklamıştı. Yahudiler, ona inanmadılar. Çünkü onlar, Mesih'in Davud soyundan geleceğine, Kral olacağına, sadece Yahudileri kurtaracağına ve onları dünyaya hakim kılacağına inanıyorlardı. Oysa İsa, bir peygamber olarak, insanları doğruluğa, kardeşliğe, sevgiye, fedakarlığa kısacası hak yoluna çağırıyordu. Yahudi din adamları, dinin özünden kopmuş, şekilcilığe ve çıkarıcılığa düşmüşlerdi. İsa peygamberin söylemleri onları rahatsız ediyordu. Ancak halktan saf, temiz veya günahkar da olsalar, samimi kimi insanlar ona inandılar. Bunun sonucu, resmi Yahudi çevreleri ve Romalıların dikkatleri kısa süre sonra İsa peygambere ve onun çevresindekilerin üzerine çevrildi. Ancak Yahudiler; çeşitli istilalar, savaşlar, esaretler, sıkıntı ve baskılar sonucu, kendilerini bu sıkıntılardan kurtarıp Kral Davud dönemindeki ihtişamlarına ulaştıracak, onları dünyaya hakim kılacak bir kurtarıcı kral beklemekteydiler. İsa peygamber, tanrının krallığından bahsetmekle birlikte, onları dünyevi değil, uhrevi, manevi, ahlaki konulara çağırıyordu. Bu davete uymak istemeyen ve çıkarlarını ön planda tutan kimi Yahudi çevreler, onun çarmıha gerilme cezası almasına neden oldular. Daha sonra Hıristiyanlar, çarmıh olayı üzerinde inançlar geliştirirken; Yahudiler, Mesih muzaffer olacak, çarmıhta ölemez diyerek İsa peygamberin Mesih olmadığına ve onun peygamber olmayacağına kanaat getirdiler. Böylece Yahudiler, İsa peygamberi asi, suçlu, sıradan bir insan olarak görürken; Hıristiyanlar onu tanrılaştırdılar².

Hıristiyan kelimesinin ilk kez ne zaman kullanıldığı konusunda kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte; Yeni Ahit'te (İncil) Khristianos kelimesinin Resullerin işleri (11:26;26:28) ve Aziz Petrus'un (Saint Pierre) Birinci Mektubu olmak

1 Erbaş, A. (2004). *Hıristiyanlık*, İstanbul: İnsan Yayınları, S. 7.

2 Tümer, G. ve Küçük, A. (2002). *Dinler Tarihi*, Ankara: Ocak Yayınları, S. 261; Bayladı, D. (1998). *Dinler Kavşağı Anadolu*, İstanbul: Say Yayınları, S. 90.

üzere üç yerde geçtiği görülmektedir. Bu cümlelerde anlatılan olaylardan hareketle Hıristiyan isminin ilk defa yaklaşık olarak 60 yıllarında Orontes Antiokia'sında (Hatay) kullanıldığı kabul edilmektedir. Yeni Ahit dışındaki kimi kaynaklar bu durumu teyit eder şekilde ilk olarak ikinci yüzyılın başlarında Antakya'da (Hatay) kullanılmış olduğu ile ilgili kimi bilgilere rastlanılmaktadır. Roma'nın bölge valisi olan Bellin 106 yılında İmparator Traianus'a yazdığı mektupta oradaki Hıristiyanlara hangi işkenceleri uyguladığını açıklarken şunlardan bahsetmektedir: *Hıristiyan olmakla suçlanan kişiler üzerinde şu usulü denedim. Adamların Hıristiyan olup olmadıklarını kendilerine sordum. Hıristiyan olduklarını ikrar ederlerse onları ölümle tehdit ederek ikinci ve üçüncü kez aynı şeyi tekrarladım. Hıristiyanlıklarında ısrar ederlerse idam cezalarını yerine getirdim.* İster 60 yılında ister daha sonraki yıllarda olsun, Hıristiyan kelimesinin İsa peygamber döneminde kullanılmadığı kesindir ³. Çünkü kanonik kaynaklar, İsa peygamberin öldüğü kabul edilen tarihi yaklaşık olarak 30 yılları olarak belirtirler. Ayrıca bu kelimenin ilk kez Antakya bölgesinde kullanılması, Havarilerden Aziz Petrus tarafından Hıristiyanlaştırılan Antakya'nın önemli bir Hıristiyanlık merkezi durumuna geldiği anlamını da taşır.

Filistin bölgesinde doğmuş olan Hıristiyanlık, vahiy ve kutsal kitaba dayanan, özde tek tanrılı olmakla birlikte, sonradan üçlemeye (teslis) yer vermiş ilahi kaynaklı bir din olarak kabul edilmektedir. Birçok dinde olduğu gibi peygamber, cennet cehennem, melek, şeytan, ahiret, kader gibi dini kavramlar bu dinde de bulunmaktadır. Ancak bu kavramların açıklanışı İslam dininden farklılıklar gösterebilmektedir ⁴.

Bugünkü Hıristiyanlık, İsa peygamberin havarilerinin arasına sonradan girdiği kabul edilen Saul ismindeki Ferisi bir aileden gelen ve Tarsuslu Pavlus (St. Paul) olarak tanınan azizin yorumlarıyla değişik nitelikler kazanarak Yahudiliğin inanç, ibadet ve gelenekleriyle Yunan-Roma dünyasının kültürlere birleştiren bir kurtarıcı tanrı dini haline gelmiştir.

Hıristiyanlığı dört ana mezhebe ayırmak mümkündür. Burada mezhep kelimesine yüklenen anlam, bir inanırın bakış açısının ötesinde bilimsel bir yaklaşımdan kaynaklanır. Böylece mezhep aynı dine mensup insanların çoğunlukla farklı doktrinlere inanışını veya bazen farklı ritüelleri (ayin) uygulamasını ima eder. Bu farklılık bazen öylesine büyük olur ki mezhep denilen inanç kümesi neredeyse ayrı bir din haline dönüşür. Bununla birlikte çoğunlukla kutsal kitabın farklı yorumlanmasından elde edilen sonuçlara bakılarak üretilen mezhepler, bu noktada kalındığında ayrı bir din oluşturacak kadar genişleyemez. Fakat farklılık değişik yorumların ötesine geçmeye başladığında, bir mezhep ve hatta yeni bir din olmaya aday demektir. Bu anlamda Hıristiyanlıkta

3 Erbaş, A. (2004). A.g.e, S. 13-14.

4 Tümer, G. ve Küçük, A. (2002). A.g.e, S. 260-261.

hiçbir mezhep yeni bir dine dönüşmüş değildir. Hıristiyanlık dünyası bugün Ortodoksluk, Katoliklik, Protestanlık ve Diğer Mezhepler olmak üzere dört ana gruba ayrılmaktadır. Bunların içerisinde Ortodoksluk ve Katoliklik tek biçimli homojen bir karakter taşısa da Protestanlık ve Diğer Mezhepler altında toplanan gruplar birbirlerinden oldukça farklı görünmektedirler. Ortodoksluk ve Katoliklik, birbirine oldukça benzer ve bir anlamda “resmi” Hıristiyanlığı oluştururlar. İkisinin arasındaki ayrımlar ya inanırların ya da bu alan ile ilgilenen uzmanların bilebileceği detay noktalardır. Farklılığın en temel nedeni hakkında şu söylenebilir: Katolik anlayış daha çok işlenmiş, daha fazla süblime edilmiştir. Ortodoksluk³ ise daha sade, daha az işlenmiş ve daha doğaldır. Ortodoks geleneğinin kültürel yapısının arkasında Eski Yunan ve Eski Anadolu kültürlerinin etkileri bulunur. Sanat, ahlak, resim, mimari, yiyecek içecek kültürü bu heterojen zeminden kaynaklanır. Ortodoks kilisesinin örgütlenme biçimi Bizans kültürünün siyasal yapısından etkilenmiştir. İşte tüm bunların karşımında oluşan inanç sistemi Ortodoksluk denilen kültürü meydana getirir⁵.

Ortodoks resim sanatı; ikona, duvar resmi (fresk), mozaik, minyatür ve kabartmalardan oluşmasına rağmen, ikonalar bu sanatın en önemli bölümünü oluşturur. İkona⁴ dendiğinde kelimenin dar anlamıyla: Doğu Ortodoks dünyasındaki taşınabilir, çeşitli ebatlardaki ahşap panolar üzerine yapılan dini konulu tasvirler kastedilir. İkonalar özellikle Ortodoks mezhebine mensup Doğu Hıristiyanları tarafından ibadete özgü olarak yapılmış olup, kutsal bir nesne olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda ikonaların eğitici bir rolü olduğu da kabul edilir. Çünkü ikonalarda Kutsal Kitabın öyküsü, azizler ile azizelerin hayatları resim sanatıyla anlatılır. Aziz Ioannis Damaskinos bir vazasında; *“Ne herkes okuyazar, ne de herkesin okuyacak kadar boş vakti var; bu nedenle Kilise Babaları bu nesnelere, olağanüstü kahramanlık eylemleri olarak ikonalarda tasvir edilmesini kararlaştırdılar; böylece ikonalar bu eylemlerin özlü hatırası olarak hizmet edecektir”*der. Bu bağlamda ikonaların daha çok erken dönemde inananlar için ortak bir lisan, ortak bir ifade aracı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın asıl konusu; Anadolu Hıristiyan İkonografisini okuyucunun hizmetine sunmaktır. İkonalarda işlenen konuların daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, ilk bölümlerde klasik anlayışa pekte uymayan bir şekilde Hıristiyanlık dini, kamuoyunca fazlaca bilinmeyen yönleri ile ezoterik anlayışa da yer verilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Son yıllarda Hıristiyan dünyasında fırtınalar koparan ve Vatikan’ın ısrarla karşı çıktığı İsa peygamberin bilinmeyen yönleri, eserin kolay anlaşılması ve okuyucuya net bir fikir vermesi amacıyla ele alınma gereği duyulmuş, yorumu ise okuyucuya bırakılmıştır. Diğer bölümlerde, Bizans Ortodoks inancında ikonaların yeri ve önemi incelenmiştir. Son bölümlerde ise, Anadolu topraklarında doğup yine bu topraklarda yok olan

5 Demirci, K. (2005). *Bir Hıristiyan Mezhebi Olarak Ortodoksluğun Teolojisi*, İstanbul: Ayışığı Kitaplar, S. 1-3.

ve Bizans olarak bilinen Hristiyan Roma Uygarlığı'nın Anadolu'daki temel ikonografik eserleri ile daha az sayıdaki Gürcü – Ermeni ikonografisi açıklanmaya çalışılmıştır.

Konu ile ilgili toplumun değişik kesimleri; başta turizmciler ve kültür turizmine ilgi duyan kesim ile çeşitli meslek grupları, semavi olarak kabul edilen Hıristiyanlığı ve yaşadığı coğrafyadaki kültürel mirasını, incilin bakış açısından bağımsız olarak daha yakından tanıma gereği duyduğu genel bir gözlemdir. Türkiye'ye gelen turist gruplarının önemli bir bölümü, kültür turları kapsamında, tarihi yerleri ziyaret etmektedir. Bu gruplara eşlik eden turist rehberleri Anadolu ikonografisini İstanbul'da, Trabzon'da, Nevşehir'de, Van'da, Kars'ta ve daha birçok sit alanı, müze ve çeşitli antik kentlerde, gruplarına değişik kaynakların değişik bakış açıları ile anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu eserin temel amaçlarından bir diğeri; Anadolu Hıristiyan ikonografisini tek bir kaynakta toplayabilmektir.

Ayrıca TUREB'in düzenleyeceği rehberlik kursları ile çeşitli üniversitelerin turizm rehberliği eğitimi veren bölümlerinde Bizans Tarihi, Bizans Sanatı ve İkonografisi veya benzer isimler altında okutulan derslere, bunun yanı sıra mesleğe yeni başlayan genç rehberlere, rehber adaylarına, konunun meraklılarına bir kaynak oluşturması dileği ile...

Editörlerden

Eski Dünya olarak bilinen Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı bir noktada yer alan, üç yanı denizlerle çevrili Anadolu, sahip olduğu çeşitli yer altı ve yer üstü zenginlikleri, elverişli yaşam koşulları nedeniyle tarihin en eski çağlarından beri göç alan bir coğrafya olmuştur. Bu ve çeşitli diğer nedenlerle çok zengin bir kültür ve tarih birikimine sahiptir.

Hattiler, Hurriler, Luviler, Palalar, Hititler, Frigler, Lelegler, Karlar, Lykialılar, Lydialılar, Galatlar, Romalılar, Bizanslılar, Türkler bu eşsiz coğrafyaya yerleşmiş otuz sekiz ayrı uygarlığın bir kaçıdır. Ortaya koydukları zengin ve köklü kültür değerleriyle dünya uygarlık tarihine damgalarını vuran bu uygarlıklar, düşüncenin, yani felsefe ile bilimin temellerini atarak, Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün hedef gösterdiği çağdaş Batı uygarlığının temellerini burada atmışlardır.

Adına Bizans denilen Hıristiyan Roma uygarlığı, Anadolu'yu bin yıldan daha fazla bir zaman diliminde yurt tutmuştur. Her kültürün kendinden öncekinden etkilendiği ve kendinden sonrakini etkilediği gibi Bizans'ta zamanla Anadolu'nun rengini ve ruhunu almış, ona kendinden bir şeyler katmıştır. Hıristiyanlık her ne kadar Anadolu'da doğmuş olmasa da, bu coğrafyada biçimlenmiş, şekillenmiş ve gelişmesini burada tamamlamıştır.

Elinizdeki bu eser, günümüze kadar ulaşmış bulunan kültürel zenginliğin bir dönemini ele alıp okuyucunun hizmetine sunmaktadır. Çeşitli turist gruplarının seyahatleri sırasında sıkça ziyaret ettikleri sit alanları ve müzelerde yer alan Hıristiyan ikonografisini ilk defa tek bir kaynaktan ve görsel olarak bir araya toplamakta, ayrıca çok değişik kaynakların bakış açılarıyla bilgiyi paylaşmaktadır.

Konunun meraklıları, gezgin ve seyyahlar, turizm okullarında özellikle üniversitelerin turizm rehberliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile genç rehber arkadaşlarımızın ilgili alanda bilgi ve görgülerini geliştirebileceği değerli bir kaynak oluşturmaktadır.

Bu tür çalışmaların sayısının artması dilek ve temennisi ile eserin oluşturulmasında emekleri geçen değerli akademisyen dostlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

A. Zeki APALI
TUREB BAŞKANI

İstanbul bin yıldan daha fazla bir süre, Bizans denilen Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti olmuştur. Tüm Ortaçağ'ı kaplayan uzun süre içinde bu devletin ortaya koyduğu uygarlık, İstanbul'un ve Türkiye'nin her bir köşesinde çeşitli izler bırakmıştır.

Ortaçağ'da İslam aleminin yanı sıra en büyük güçlerden birisi olan ve bir cihan devleti olma durumunu uzun yıllar sürdüren Bizans, 1071 de Türklerin Anadolu'ya girmesiyle bu politik üstünlüğünü kaybetmeye başlamıştır. Arkasından Doğu ve Batıdaki topraklarını elden çıkarmaya başlamış ve 12.yy. sonlarında iç kargaşalarla çalkalanmış, 1204'de Dördüncü Haçlı Seferi sırasında Latinlerin İstanbul'u yağmalamasıyla çöküntüye girmiştir. 1261 de şehre yeniden hakim olan Paleologoslar sülalesinin çabaları, bir daha Bizans'ı eski parlak günlerine geri döndürmeye kafi gelmemiş ve 1453 yılında tarihteki yerini almıştır.

Bizans tarihi ve uygarlığı, tüm Ortaçağı kaplayan bir vakiadır. Bu uygarlığın izleri arkeolojik ve sanat tarihi varlıkları olarak İstanbul'da olduğu gibi Anadolu'nun çeşitli yerlerinde karşımıza çıkmaktadır. Batı bilim dünyası bu kalıntılar ile XIX. yüzyıldan itibaren ilgilenmeye başlamış ve Bizans'tan kalan eski eserleri incelemiş, araştırmış ve bu araştırmaları yayınlamıştır.

Bu gün Türkiye'de konuyla ilgili çok çeşitli bilimsel kazılar ve araştırmalar yapılmaktadır. Bu alanda sadece arkeologlar ve sanat tarihçileri değil, bu disiplinin doğrudan veya dolaylı olarak ilgi alanlarına girdiği çeşitli bilim insanları da bu eserlerin ülke insanına ve turizme kazandırılması ve tanıtılması amacıyla çeşitli eserler ortaya koymaktadırlar.

Son yıllarda Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde kurulan ve turizm rehberi yetiştirmek gibi önemli bir görevi üstlenen "Turizm Rehberliği Bölümleri" bu konuda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Ülkemizi ziyarete gelen yabancılar için Türkiye demek olan turizm rehberleri ve onların eğitimleri çok büyük bir öneme sahiptir.

Hazırlanmış olan bu eser ülkemizdeki Hıristiyan sanatının ve ikonografisinin tanıtımında ve doğru bilgiler edinilmesinde faydalı olacaktır.

Eser, Türkiye'de ki Hıristiyan ikonografisini tek bir kaynaktan birleştirmesi, konunun meraklılarına, öğrencilere ve turist rehberlerine yönelik bilimsel yayınların arasında yer alması açısından büyük bir boşluğu doldurmaktadır.

Bu itibarla Sayın Dr. A.Özdal Değirmencioğlu ve Sayın Öğr. Gör. Ayhan Başçı'yı bu çalışmalarından dolayı tebrik eder, bir akademisyen ve turist rehberi olarak benzeri yayınlarının devamını dilerim.

Doç. Dr. Ferudun ÖZGÜMÜŞ
İstanbul Üniversitesi
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü
Öğretim üyesi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZLER	iii

GİRİŞ	1

HIRİSTİYANLIK ÖNCESİ FİLİSTİN YÖRESİ VE YAHUDİLİK

Öğr. Gör. Mustafa YILDIRIM

1. Saddukiler	6
2. Ferisiler	6
3. Zelotlar	7
4. Esseniler	8
4.1. Ezoterizme Göre Esseniler ve İsa Peygamber	9
4.2. Essenilerin İlahi Kelam Doktrini	16
4.3. İsa Peygamberin Doğumu Üzerine	18
4.3.1. Spritüel Coğrafya	18
4.3.2. Musa Peygamberin Yöreye Etkisi	18
4.3.3. Ölü Deniz ve Çevresi	18

İSA PEYGAMBERİN DOĞUMU

Arş. Gör. Tolga GÜL

1. Meryem Ana	24
2. Beytlehem'e Yolculuk ve Kutsal Doğum	29
3. Çobanların Eşliği	30
4. Üç Bilge Kralın Ziyareti	30
5. Mabede Sunumu ve Sünneti	36
6. Mısır'a Yolculuk	36

EZOTERİK BAKIŞLA İSA PEYGAMBERİN KAYIP YILLARI

Arş. Gör. Tolga GÜL

1. İnisiyasyonu	41
2. Carmel Okulunda Eğitimi	42
3. Seyahatleri	45
3.1. Hindistan	46
3.2. İran	48
3.3. Mezopotamya	49

3.4. Yunanistan.....	49
3.5. Mısır	49
3.6. Heliopolis	50
3.6.1. Kutsal Ruh'la Bağlantı	50

KUTSAL RUH'UN ELÇİSİ

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Demir Çağı'nın Zorunlulukları	52
2. Vaftizci Yahya	54
3. Halka Açık ve Gizli Öğretiler	59
4. İsa Peygamber ve Nikodimos	62
5. Havarilerin Oluşturulması	63
5.1. Yüz Yirmi Kişilik İç Halka	64
5.2. Gizli Toplantılar	65
5.3. İnisiyetik Zincir ve Onikiler	66
6. İsa Peygamberin Mucizeleri	67
6.1. Şifacılık	68
6.2. Duyular Dışı Algılamalar	70
6.3. Telekinezi	71
6.4. Levitasyon	72
6.5. Apor	72
7. İsa Peygamber Sinagoglarda	73
8. İsa Peygamber Essenî Köylerinde	77
9. İsa Peygamber Tabor Dağında	78
10. İsa Peygamber Yeruşalim (Kudüs)'de	79
11. İsa Peygamber Zeytinlik Dağı'nda	82
12. Son Yemek	82
13. Tartışmalı Havari Yahuda İskariot.....	83

İSA PEYGAMBERİN TUTUKLANMASI

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Yargılanışı	86
2. İsa Peygamber ve Vali Pilatus.....	87
3. Barrabas Olayı.....	89
4. Çarmıha Gerilişi	90

4.1. "Hele...Hele...Lamat zabac ta ni"	93
4.2. Arimatea'lı Yusuf	94
4.3. Turin Kefen Bezi.....	95
5. Kıyam Etmesi	98
6. On Üçüncü Havari Mecdelli Meryem.....	99

ÇARMIH SONRASI İSA PEYGAMBER

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Galile'de.....	104
2. Şam'da Büyük Buluşma.....	105
3. Nisibis'de	106
4. Keşmir'de Ölümü.....	108
5. Mezarı.....	110

AZİZ YUHANNA VE HİRİSTİYANLIK

Zehra BULUT

1. Aziz Yuhanna (İncilci Yahya).....	113
2. Aziz Yuhanna ve Meryem Ana	114

AZİZ PAVLUS VE HİRİSTİYANLIK

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

1. Aziz Pavlus'un Hayatı	119
1.1. Hıristiyanlık Öncesi Pavlus.....	120
1.2. Şam Vizyonu.....	121
2. Aziz Pavlus'un Faaliyetleri	124
2.1. I. Misyon Yolculuğu	125
2.2. II. Misyon Yolculuğu	126
2.3. III. Misyon Yolculuğu	127
2.4. IV. Misyon Yolculuğu ve Hayatının Sonu.....	128
3. Aziz Pavlus'un Hıristiyan İnanıcındaki Yeri ve Önemi	131

ÇARMIH SONRASI ORTADOĞU VE ROMA İMPARATORLUĞU

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

1. Mithraizm ve Hıristiyanlık.....	136
2. Mesih Mithras	140

HIRİSTİYANLIĞIN KUTSAL KİTAPLARI

Zehra BULUT

1. Yeni Ahit (İncil)	142
1.1. Kanonik İnciller.....	143
1.1.1. Matta İncili.....	143
1.1.2. Markos İncili	144
1.1.3. Luka İncili	145
1.1.4. Yuhanna İncili	145
1.2. Elçilerin İşleri.....	146
1.3. Mektuplar	146
1.3.1. Aziz Pavlus'un Mektupları.....	146
1.3.2. Evrensel Mektuplar.....	147
1.4. Vahiy (Apocalyps)	147
2. Apokrif Kaynaklar	149
2.1. Apokrif Kitaplar	149
2.1.1. Apokrif Matta İncili	149
2.1.2. Apokrif Markos İncili.....	149
2.1.3. Yakub İncili.....	150
2.1.4. Petrus İncili	150
2.1.5. Thomas İncili.....	150
2.1.6. Barnabas İncili	151
2.1.7. Yahuda İskariot İncili.....	153
2.2. Apokrif Mektuplar.....	154

HIRİSTİYAN KONSİLLERİ

Dr. Sevcan YILDIZ

1. Özel Konsiller	156
1.1. Milli Konsiller	156
1.2. Bölgesel Konsiller	156
2. Genel Konsiller.....	156
2.1. I. İznik Konsili (325)	156
2.2. I. İstanbul Konsili (381)	157
2.3. Efes Konsili (431)	157
2.4. Kadıköy Konsili (451)	157

2.5. II. İstanbul Konsili (553)	158
2.6. III. İstanbul Konsili (680-681)	158
2.7. II. İznik Konsili (787)	158
2.8. IV. İstanbul Konsili (869-870)	158
2.19. Trente Konsili (1545-1563)	159
2.20. I. Vatikan Konsili (1869-1870)	159
2.21. II. Vatikan Konsili (1962-1965)	160

HİRİSTİYAN KİLİSELERİ, MEZHEPLERİ VE CEMİYETLERİ

Dr. Yalçın ASLANTÜRK

1. Kilisenin Doğuşu	161
2. Kiliselerde Ayrılıklar	162
3. Mezhepler	164
3.1. Katolikler	164
3.2. Ortodokslar	166
3.3. Protestanlar	167
3.4. Monofizit Kiliseler	169
3.4.1. Süryani Kilisesi	169
3.4.2. Ermeni Kilisesi	171

HİRİSTİYAN İNANÇLARI, İBADETLERİ VE AYINLARI

Dr. Yalçın ASLANTÜRK

1. İnançlar	173
1.1. Teslis (Ekanim-i Selase)	173
1.1.1. Baba	174
1.1.2. Oğul	175
1.1.3. Kutsal Ruh	175
2. İbadetler	176
2.1. Günlük İbadet	176
2.2. Haftalık İbadet	176
2.3. Yıllık İbadet	177
2.3.1. Noel	177
2.3.2. Paskalya	178
2.3.3. Haç Yortusu	179
2.3.4. Meryem Ana Günü	179

2.4. Diğer İbadetler	179
2.4.1. Oruç (Nisteia)	179
2.4.2. İsa Peygamberin Göğe Yükselmesi (Ascension)	180
2.4.3. Havarilerin Görevlendirilmesi (Pentikosti)	180
2.4.4. İsa Peygamberin Suretinin Değişmesi (Transfiguration)	180
2.4.5. Meryem Ana'ya Müjde (Annonciation)	180
2.4.6. Meryem Ana'nın Göğe Yükselmesi (Assomption)	180
2.4.7. Hac (Peregrinus)	181
3. Ayinler (Sakrament)	182
3.1. Vaftiz (Babtismos)	182
3.2. Ekmek-Şarap Ayini (Evharistiya)	183
3.3. Vaftizi Güçlendirme (Confirmation)	183
3.4. Günah Çıkarma (Penitence)	184
3.5. Nikah (Mariage)	184
3.6. Rahiplerin Takdisi (Ordre)	184
3.7. Son Yağlama (Extreme)	184

İKONOGRAFI

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

1. İkona ve İkonoklazma	185
2. İkona Resim Sanatının Genel Kuralları	189
3. İkonaların Yapılışı	191
4. Ortodoks Kiliselerinde İkonaların Konumu	192
5. İkonaların Sınıflandırılması	194
5.1. İbadet İkonaları	194
5.1.1. Mucizevi Olarak Ortaya Çıktığına İnanılan Ortodoks İkonaları	194
5.1.2. İsa Peygamber İkonaları	196
5.1.3. Meryem Ana İkonaları	197
5.1.4. Aziz İkonaları	201
5.1.5. Melek İkonaları	206
5.1.6. Teslis (Kutsal Üçleme) İkonaları	207
5.2. Tanımlayıcı ve Didaktik İkonalar	209
5.2.1. On İki Yortu (Dodekaorton)	209
5.2.1.1. Müjde (Evangelimos)	210
5.2.1.2. Kutsal Doğum (Genesis)	211

5.2.1.3. Mabede Takdim (Hipapanti)	212
5.2.1.4. Vaftiz (Babtismos)	213
5.2.1.5. Suretin Değişimi (Metamorfosis)	214
5.2.1.6. Kudüs'e Giriş (Vaioforos)	215
5.2.1.7. Çarmıha Geriliş (Stavroris)	215
5.2.1.8. Diriliş (Anastasis)	216
5.2.1.9. Göğe Yükseliş (Analipsis)	217
5.2.1.10. Kutsal Ruh'un Havarilerin Üzerine İnişi (Pantekoste)	218
5.2.1.11. Meryem Ana'nın Ölümü (Koimisis)	219
5.2.1.12. Lazarius'un Dirilişi (Egersis To Lazarius)	221
6. Ortodoks Dinselliğinde İkonaların Rolü	222

ANADOLU İKONOĞRAFİSİ

Dr. Yalçın ASLANTÜRK

1. Bizans Sanatına Kısa Bakış	226
2. Bizans ve Bizans Sonrası İkonalar.....	228
2.1. Sina Manastırı İkonaları	228
2.2. Rum İkonaları.....	229
2.3. Rus İkonaları.....	231

İSTANBUL AYASOFYA MÜZESİ VE İKONOĞRAFİK ESERLERİ

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

1. Ayasofya'nın İlk Yapıları	234
2. Ayasofya'nın Yapımı.....	235
3. Bizans Tarihi Boyunca Ayasofya	238
4. Ayasofya'nın İlk Mozaik Süslemeleri.....	241
5. Osmanlı Döneminde Ayasofya Mozaikleri.....	242
6. Mozaiklerin Bulunuşu	243
7. Mozaiklerin Açılması.....	244
8. Naos'ta Görülebilen Mozaikler.....	245
8.1. İmparator Kapısı Üzerindeki Mozaik	247
8.2. Güney-Batı Girişindeki Vestibül Üzerindeki Mozaik	249
8.3. Apsis Üzerindeki Meryem Ana Kompozisyonu	251
8.4. Bema Tonozundaki İki Melek Kompozisyonu	252
8.5. Kuzey Tympanon Duvarlarındaki Mozaikler.....	253

8.6. Güney Galerideki Deisis Kompozisyonu	254
8.7. İmparator IX. Constantinos Monomakhos ve İmparatoriçe Zoe Mozaïği.....	255
8.8. İmparator II. Ioannes Komnenos ve Ailesi Mozaïği	257
8.9. İmparator Alexandros Mozaïği	258
8.10. Batı Galerisinin Güney-Batısında Bulunan Odalardaki Mozaikler	258
8.11. Kubbe Pandantiflerindeki Serafim Melekleri	259
8.12. Bulunamamış Mozaikler	260
8.12.1 Kubbe'deki Pantokrator İsa	260
8.12.2. Doğu Kemerindeki Mozaikler	261
8.12.3. Batı Kemerindeki Mozaikler	261
8.12.4. Güney Galeri Tonzolarındaki Mozaikler.....	261

KARIYE MÜZESİ VE İKONOĞRAFİK ESERLERİ

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Mozaik ve Fresk Süslemeler.....	267
1.1. İç Narteks Mozaikleri	270
1.2. Dış Narteks Mozaikleri	279
1.3. İç Narteks Mozaikleri (Devamı)	295
1.4. Naos Mozaikleri	303
1.5. Parekklesion Freskleri	306
2. Mezarlar	321

KAPADOKYA KAYA KİLİSELERİ VE İKONOĞRAFİSİ

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Kapadokya'nın Fiziki ve Coğrafi Yapısı.....	324
2. Katpatuka'dan Kapadokya'ya.....	327
3. Kapadokya'da Hıristiyanlık.....	330
4. Kapadokya Kaya Kiliseleri	333
4.1. Göreme (Korama)	339
4.1.1. Avcılar Köyü.....	340
4.1.1.1. Durmuş Kadir Bazilikası.....	340
4.1.1.2. Yusuf Koç Kilisesi	341
4.1.2. Göreme Açık Hava Müze Alanı İçerisinde Bulunan Kiliseler	342
4.1.2.1. Aziz Basil Şapeli.....	343

4.1.2.2. Elmalı Kilise	343
4.1.2.3. Azize Barbara Kilisesi	347
4.1.2.4. Yılanlı Kilise	350
4.1.2.5. Karanlık Kilise.....	351
4.1.2.6. Çarıklı Kilise.....	362
4.1.3. Müze Alanı Dışında Kalan Kiliseler.....	364
4.1.3.1. Tokalı Kilise.....	364
4.1.3.1.1. Tokalı I	365
4.1.3.1.2. Tokalı II	367
4.1.3.2. Kılıçlar Kilisesi.....	372
4.1.3.3. Saklı Kilise	373
4.1.3.4. El-Nazar Kilisesi	374
4.1.3.5. Aynalı Kilise.....	374
4.2. Çavuşin.....	375
4.2.1. Nicephorus Phocas Kilisesi	375
4.3. Gülşehir.....	378
4.3.1. Açıksaray	378
4.3.2. Karşı Kilise (Vaftizci Yahya Kilisesi)	378
4.4. İhlara Vadisi.....	382
4.4.1. Ağaçaltı Kilisesi	384
4.4.2. Pürenli Seki Kilisesi	386
4.4.3. Kokar Kilise	388
4.4.4. Eğritaş Kilisesi	392
4.4.5. Yılanlı Kilise.....	394
4.4.6. Sümbüllü Kilise	398
4.5. Niğde Eski Gümüşler Manastırı	399
4.6. Soğanlı Vadisi	401
4.6.1. Karabaş Kilise.....	401
4.6.2. Yılanlı (Canavar) Kilise.....	405
4.6.3. Geyikli (Gök) Kilise.....	408
4.6.4. Kubbeli Kilise	409
4.6.5. Tahtalı (Azize Barbara) Kilise.....	409
4.7. Zelve Açık Hava Müzesi	410

TRABZON AYASOFYASI VE İKONOĞRAFİK ESERLERİ

Dr. Sevcan YILDIZ

1. Ayasofya Müzesi'nin Freskleri	415
1.1. Ayasofya Müzesi'nin Dış Cephe Süslemeleri	416
1.1.1. Güney Narteks	416
1.1.2. Kuzey Narteks	418
1.1.3. Batı İç Narteks	420
1.1.4. Batı Dış Narteks	429
1.2. Ayasofya Müzesi'nin İç Süslemeleri	429
1.2.1. Doğu Cephe, Apsis ve Nefler	429
1.2.2. Kuzey Cephe	433
1.2.3. Batı Duvarı	434
1.2.4. Kubbe Süslemeleri	435
2. Ayasofya Müzesi'nin Çan Kulesi	438

SÜMELA (MERYEM ANA) MANASTIRI VE İKONOĞRAFİK ESERLERİ

Öğr. Gör. Ayhan BAŞÇI

1. Sümela Adının Kökeni	440
2. Sümela Manastırının Kuruluş Efsanesi	441
3. Bizans Dönemi	442
4. Trabzon Komnenosları Dönemi (1204-1461)	442
5. Osmanlı Döneminde Manastırların Genel Durumu	443
6. Manastırın Bugünü	447
7. Sümela Manastır Freskleri	448
7.1. Kaya Kilisesi Doğu Duvarı Dış Cephe Betimlemeleri	451
7.2. Şapel Betimlemeleri	474
7.3. Kuzey Kaya Betimlemeleri	488
7.4. Kaya Kilisesi İç Cephe Kuzey Duvar Betimlemeleri	491
7.5. Kaya Kilisesi İç Cephe Doğu Duvar Betimlemeleri	494
7.6. Kaya Kilisesi Tavan Betimlemeleri	497
7.7. Kaya Kilisesi Güney Duvar Betimlemeleri	500

ERMENİ KİLİSELERİ VE GREGORIAN İKONOĞRAFİSİ

Dr. A. Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

1. Akdamar Haç Kilisesi.....	508
1.1. Akdamar Kilisesi'nin Tarihi, Mimarisi ve Dış Donanımı	511
1.1.1. Kuzeydoğu Cephesi.....	517
1.1.2. Doğu Cephesi	520
1.1.3. Güney Cephesi	525
1.1.4. Batı Cephesi.....	536
1.1.5. Kuzeybatı Cephesi	537
1.2. Akdamar Kilisesi'nin İç Mekan Freskleri.....	539
1.2.1. Kubbe Kasnağındaki Sahneler	540
1.2.2. Nişler ve Destekler Üzerindeki Sahneler	541
2. Tigran Honents Kilisesi.....	545
2.1. Kubbe ve Kasnak Sahneleri	547
2.2. Apsis Sahneleri.....	548
2.3. Meryem Ana'nın Hayatı İle İlgili Sahneler	549
2.4. İsa Peygamberin Hayatı İle İlgili Sahneler.....	550
2.5. Aziz Sahneleri.....	552
2.6. Aziz Gregorios'un Hayatı İle İlgili Sahneler	554
2.7. Haç.....	568
2.8. Melekler Korosu.....	568
2.9. Tevrat'tan Sahneler	569
2.10. Diğer Sahneler.....	569
KAYNAKÇA	573
RESİM KAYNAKÇASI	579
NOTLAR	581

GİRİŞ

Gerçeğin kendisi, çoğunlukla bilinenden çok daha ilginçtir. Hele bu konu bir din veya bu dinin peygamberi ile ilgili olunca, olay çoğunlukla bir gizem perdesiyle örtülü bir şekilde girer. İşte bu gizem perdesi olayın özünü gizler ve gerçeğin ortaya çıkmasını engeller. İsa peygamberin yaşam öyküsü ve öğretileri ile ilgili olduğu gibi. İsa peygamber hakkında insanlığın bildikleri, bilmediklerine oranla, bir buzulun su üzerinde kalan kısmından bile daha azdır. Bunun en temel nedeni, o dönemde yaşananların, daha sonraki dini otoritelerce farklı biçimlerde aktarılmasından kaynaklanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak Hıristiyanlık, sanki İsa peygamberin gerçek öğretileri gibi sunulmuş ve kabul ettirilmiştir. Oysa Hıristiyanlık diye bilinen din, İsa peygamberin öğretilerini değil Tarsuslu Aziz Pavlus'un din anlayışına uygun olarak gelişmiş ve İsa peygamberin gerçek öğretisi ile çok az bir benzerliği bulunmaktadır¹.

Peki, İsa peygamberin gerçek öğretisi nedir? Bu öğretiyi kimilerine açıklamış mıydı? Açıkladıysa günümüzde bu öğretinin ne olduğu bilinmekte midir?

İsa peygamberin “Mistik Yaşamı” ve “Gizli Öğretisi” ile ilgili bu güne kadar yeterli ve güvenilir araştırmalar yeterince yayınlanamamıştır. Az sayıdaki yayınlar içerisinde gerçeğe dokunan bölümler ise pek fazla değildir. Bu ve benzeri konuların daha iyi anlaşılabilmesi için Ezoterik (Batını) bilgilere ihtiyaç vardır. Ezoterik bilgiler ile anlatılmak istenen gizli öğreticiliktir. Diğer bir deyişle herkese açıklanmayan ve bir zamanlar sadece seçilmiş kişilere veya küçük topluluklara, çeşitli yöntem ve metotlarla aktarılan evrensel bilgilerdir. Tüm tasavvufi (Sufi) çalışmaların özü Ezoterik bilgilere dayanır. Ve bu sırlar bir bilenin, bilgiyi bir diğerine aktarması suretiyle, birbirine eklenen zincirler halinde kuşaktan kuşağa aktarılarak bu güne kadar gelebilmiştir. Ezoterik bilgilerin en önemli yanlarından birisi, dini kavramların içerisindeki sembolik bilgilerin çözümlenebilmesinde oynadığı roldür. Bu kavramlar “Kozmik Kökenli Bilgiler” olup, kökenleri kayıp kıtalar olarak bilinen Mu'nun ve Atlantis'in yüksek düzeyli uygarlıklarına uzanmaktadır².

Aynı insanlık tarihinde olduğu gibi, tüm büyük dinlerin bir “Bilinen” bir de “Bilinmeyen” tarihleri vardır. Bu ayrım eski dilde yani Osmanlı türkçesinde “Zahiri” ve “Batını” olarak adlandırılmıştır. Birisi bilinen tarih, diğeri ise az sayıda kimsenin bildiği gizli kalmış olan tarihtir³.

İsa peygamberin yaşamı ve öğretileri ile ilgili gizemli noktalar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı belki uzunca bir süre daha gizli kalacaktır. Ancak eldeki az

1 Olgunlu, A. C. (2013). *Ana Tanrıça'dan Mevlana'ya*, İstanbul: Öteki Adam Yayınları, S. 148;

Candan, E. (2007). *İsa Peygamberin Gizli Öğretisi*, İstanbul: Sınır Ötesi Yayınları, S. 13.

2 Candan, E. (2005a). *Son Üç Peygamber*, İstanbul: Sınır Ötesi Yayınları, S. 13-14.

3 Korat, G. (2005). *Taş Kapıdan Taç Kapıya Kapadokya*, İstanbul: İletişim Yayınları, S. 60; Candan, E. (2005a). A.g.e, S. 23.

sayıdaki bilgiler yan yana getirildiğinde biraz sisli ve bulanık ta olsa, ortaya oldukça ilginç ayrıntılar çıkmaktadır. Buna göre, şimdiye kadar bilinen ve öğretilenlerin ötesinde bir şeylerin İsa peygamberin yaşamında hep var olduğunu göstermektedir. Bunlar; İsa peygamberin mistik yaşamının parçaları ve onun gizli öğretisinin bilinmeyen yönleridir. İsa peygamberin *kayıp yılları* olarak bilinen çocukluk ve gençlik yılları hakkında, ya bilinçli olarak ya da gerçekten bilmediklerinden İncil yazarları bilgi vermemişlerdir. Onun Vaftizci Yahya ile karşılaşmasından önceki günleri nedense yok sayılır. İncillere göre İsa peygamber görevi Vaftizci Yahya'dan devralmış, ardından peygamberlik görevi ile donanmış olarak nitelikli bir doktrinle Galile'de ortaya çıkmıştır⁴.

Gerçek durum böyle midir?

Hıristiyanlığın üst kurumlarının, özellikle Vatikan'ın İsa peygamberin çocukluk ve ergenlik dönemi ile ilgili bilgilere karşı ketum suskunluğun nedeni önemli bir sorundur. Bu durumun en nitelikli açıklamalarından birisi "Sonradan oluşturulan senaryoya gerçeklerin uymaması" olabilir mi? Oysa İsa peygamberin çocukluk ve gençlik dönemine ait kayıtlar kayıp değildir. İsa peygamberin "çocukluk ve gençlik dönemlerine" ait bilgilerin çok az bir kısmı çeşitli zorluklara rağmen, dünya kamuoyunun bilgisine farklı ülkelerde farklı zamanlarda sunulabilmiştir. Büyük kısmı ise hala saklı durmaktadır. "*İsa Peygamberin Mistik Yaşamı*" ile ilgili aydınlatıcı özellikteki önemli detaylar ise, dünya kamuoyunun bilgisine hiçbir zaman sunulmamıştır⁵.

Bu eser hazırlanırken, o dönemde yaşanan olayların açıklanmamış veya açıklanamamış yönleri kısmen gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya kaynaklık eden dokümanların bir bölümü Kanonik⁵ kaynaklardan alınmakla birlikte, kilisenin reddettiği Apokrif⁶ kaynaklar ve ayrıca konuya bilinmeyen yönleriyle değişik yorumlar getiren kimi Ezoterik kaynaklardan yararlanılmıştır.

Yazarlar, esere yapılacak eleştirilerin, gerçeğe ve doğruya daha fazla yönelteceğinin bilincinde olarak peşin teşekkürlerini sunarlar.

4 Candan, E. (2007). A.g.e, S. 15-59.

5 Candan, E. (2007). A.g.e, S. 59-60.